

SISEMINISTEERIUM

Pr Kristina Kallas
Haridus- ja Teadusministeerium

Teie: 17.03.2026 nr 1.1-10.1/26/1611

Meie: 23.04.2026 nr 10-3/477-2

Teise emakeele andmete kogumise vajadusest rahvastikuregistris

Lugupeetud proua minister

Täna Teid ettepanekute eest, mis puudutavad teise emakeele andmete kogumist. Emakeele, sealhulgas teise emakeele andmed on kahtlemata olulised nii õppetöö korraldamisel kui ka õppijatele vajaliku toe pakkumisel.

Toetame põhimõtteliselt suunda, mis võimaldab Eestis elavatel inimestel enda kohta esitada rahvastikuregistris rohkem asjakohaseid andmeid ning võimaldaks ka mitmikidentiteediga isikul märkida näiteks teine emakeel, et riigi andmebaaside riskasutamisel oleks võimalik nii riigi- kui ka kohaliku omavalitsuse teenuseid tõhusamalt planeerida. Seejuures on eesmärgipärane tagada, et andmeid ei kogutaks erinevates andmebaasides dubleerivalt ning vajalikud andmed oleksid ka osapooltele kättesaadavad.

Eesmärk inimeste enesemääratlusõigust või identiteeditunnetust laiendada on igati õigustatud. Seejuures on oluline, et rahvastikuregistri andmekoosseis lähtub andmete kasutusvajadusest, kvaliteedist ja kogumise tulemuslikkusest. Selliselt on näiteks tänaseks võimaldatud vabatahtlikkuse aluses märkida rahvastikuregistris murdekeel.

Mõistan Teie kirjast, et vajadus teise emakeele andmete järele tuleneb eelkõige Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala tegevustest. Käesoleval hetkel kogutakse vastavaid andmeid Eesti Hariduse Infosüsteemis ning need on seal ka peamistele kasutajatele kättesaadavad. Uute võimaluste kaardistamisel peab olema selge, millise lahendusega me edasi liigume, sest nagu eelnevalt märgitud, ei ole mõistlik korraga pidada mitut andmebaasi sarnaste või kattuvate andmete kogumiseks.

Juhime seejuures tähelepanu ka rahvastikuregistri arendamisega seotud kuludele ja asjaolule, et ettepanekus esitatud arenduste jaoks ei ole riigieelarves Siseministeeriumile vahendeid ette nähtud. Kuivõrd ettepaneku algatajaks on Haridus- ja Teadusministeerium, siis märgime, et muudatuse elluviimine eeldaks ka vastava rahastuse tagamist. Seejuures tuleb arvestada, et lisaks rahvastikuregistri arendusele kaasnevad kulud ka andmeandjate infosüsteemide ja protsesside kohandamisega, näiteks Politsei- ja Piirivalveametil.

Samuti säilib jääkrisk, et kavandatav muudatus ei pruugi täita soovitud eesmärki. Rahvastikuregistri andmed põhinevad suures osas isikute enda esitatud teabel või erinevate menetluste käigus kogutud andmetel, mistõttu teise emakeele andmete esitamine võib jääda ebaühtlaseks. See seab kahtluse alla andmete piisava kvaliteedi ja täielikkuse. Seega tuleks enne

planeeritavaid muudatusi kindlasti läbi kaaluda, millisel kujul, kes ja mis alusel andmeid registrisse kannab. Näiteks, kas andmed esitatakse vabatahtlikult või on lapsevanemal/koolil/täisealisel isikul kohustus selliseid andmeid esitada. Kindlasti tuleb läbi mõelda ka asjaolu, millist mõju need kanded omama hakkaksid – kas nad on statistiliselt olulised, kas neil on õiguslikult siduv mõju või peaksid need andmed omama mõnda teistlaadi tähendust.

Võimaliku parima lahenduse jaoks vajaks analüüsimist ka küsimus, kas rahvastikuregistris andmete koondamine annaks eelise lahenduse osas, kus teise emakeele andmete kogumine toimub valdkonnapõhises andmekogus koos täiendavate uuringute ja küsitlustega.

Juhul kui andmete kogumise ja kasutamise eesmärk on pikemaajalisem ja laiem (nt keelepoliitiline), palun Haridus- ja Teadusministeeriumil koostada vastav analüüs, mis looks arusaama, kuidas neid eesmärke andmete kogumise kaudu kõige tulemuslikumalt saavutada.

Analüüs peaks hõlmama muu hulgas andmete kogumise eesmärki ja meetodikat, võimalikke andmesaajaid ja nende vajadusi, andmete kogumise ja kasutamisega kaasnevat mõju (sealhulgas õiguslikku ja ühiskondlikku mõju) ning seda, kuidas teise emakeele andmeid eri poliitikavaldkondades kasutatakse. Samuti peaks analüüs näitama, et rahvastikuregister on nende andmete kogumiseks võrreldes alternatiividega kõige tõhusam ja otstarbekam lahendus.

Märgime, et oleme oma vastuses käsitlenud teise emakeele lisamist rahvastikuregistrisse, kuid samad kaalutlused kehtivad ka teise rahvuse andmete kogumise puhul.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

Mairis Kungla 6125208
mairis.kungla@siseministeerium.ee